

Restaurátorský záměr

vypracovaný na základě průzkumu, který proběhl v roce 2019

Kladívkový klavír anonym připisovaný Emanuelu Faulhaberovi, inv.č. H 1038

I. Údaje o památce

Jedná se o velmi vzácný nástroj, který podává velmi významnou historickou výpověď o své době a o vývoji hudebních nástrojů.

1. Autor: Narozen 5. září 1761 ve Vilémově, zemřel 9. prosince 1835 v Lounech. Byl zprvu učitelem v Kolči u Slaného, od roku 1791 v Lounech, kde se stal rovněž varhaníkem a ředitelem kůru. Byl též dobrým klarinetistou. Za pobytu v Drážďanech si osvojil nástrojařské dovednosti a zhotovoval pak hudební nástroje, ve své době velmi ceněné, z nichž se dochovaly dva klarinety a dva kladívkové klavíry, jež však nejsou autorsky signovány. Jako skladatel psal četné mše, symfonie a sonáty, ale i menuety a polonézy, dochovaly se také dva jeho klarinetové koncerty. Jeho skladby byly hojně rozšířeny po českém venkově.
2. Datování: přibližně kolem roku 1800
3. Rozměry: nástroje – 2180 x 1015 x 290 mm
nástroje s víkem včetně noh - 2180 x 1015 x 855 mm
4. Tónový rozsah: F1- g3, jedna kolení páka, vídeňská mechanika
5. Předchozí známé restaurátorské zásahy: nejsou zdokumentovány, jsou patrné opravy

II. Stav předmětu

Popis obecně: Jedná se o klávesový strunný nástroj tzv. kladívkový klavír.

Klavír se skládá ze skříně, ve které je vklížena rezonanční deska. Na desce je kobylka, přes kterou jsou napnuty struny, které jsou zavěšeny na závěsu, a na druhém konci jsou napínány ladicími kolíky, které jsou vsazeny do kolicníku. Tón vzniká úderem dřevěných usní potažených kladívek na struny. Aby se zamezilo souznění všech strun, jsou struny tlumeny dusítky. Dusítka jsou nad strunami zasazena do zvláštní dřevěné lišty, která se celá zvedne, když se stiskne pedál. Nástroj má vídeňskou mechaniku. Okožená kladívka jsou připevněna na konci klávesové páky a upevněna ve vidlici, v níž se mohou volně pohybovat. Jsou obrácena k hráči, takže se při úhozu pohybují od hráče nahoru. Konec násadky kladívka je na zvláštní zadní liště zachycen dřevěným pružným perem tzv. vypouštěčem, který se uhne dozadu a hned se do své původní polohy vrátí, přičemž konec násadky sjede po přední ploše vypouštěče dolů. Zepředu je pak kladívko zadrženo chytačem.

Popis vlastní: Kladívkový klavír anonym připisovaný Emanuelu Faulhaberovi má tónový rozsah F1 – g3. Býval zřejmě v majetku Jana Havránka (1799–1871), proslulého lounského měšťana a lázeňského podnikatele. Roku 1912 byl klavír opravován a snad tehdy byl povrch klavíru upraven fládrováním a do mosazného medailonku byla vsazena podobizna Jana Havránka, za níž byl objeven lístek: „Děláno dne 30. 6. 1912; podoba mého děda

Jana Havránka. MH“. Nástroj má 4 nohy. Nástroj stejně jako třídílné víko je z pohledových částí z hruškového dřeva. Konstrukce nástroje je celodřevěná, rovnostrunná. Ladicí kolíky ploché, původně nevrtaná. Korpus nástroje je dvojitě torzně deformovaný, basový bok je po délce prohnutý o cca 1 cm, diskantový bok vpředu je vyhnutý o 2-3cm směrem nahoru, količnick je prohnutý uprostřed směrem nahoru, nástroj je celkově deformovaný.

K těmto deformacím došlo pravděpodobně souhrou tří faktorů – některé konstrukčně důležité části korpusu jsou silně poškozené dřevokazným hmyzem, nástroj byl v minulosti potažen z části nevhodnými ocelovými strunami a byl dlouhodobě uskladněn v nevhodných klimatických podmínkách. Konstrukční spoje baraše jsou rozklížené, dno rozeschlé a popraskané. Velká část spojů je uvolněna, některé části jsou z velké míry poškozeny dřevokazným hmyzem nebo úplně chybí. Vnitřní konstrukce (baraš) je celkem v dobrém stavu a není tolik znehodnocena hmyzem jako hruškové pohledové části korpusu. Rezonanční deska je zborcená s uvolněnými žebry a kobyolkou. Rezonanční deska je v diskantové části neodborně opravena (dřevem s vlákny orientovanými napříč). Nohy jsou silně poškozené červotočem, hlavně hruškové olepy a hruškové švartny na smrkových jádrech noh. Velké víko nástroje je s největší pravděpodobností předělávané (vyměněné některé konstrukční části).

Klaviatura včetně klávesového rámu a spodního zvedacího rámu se dochovala celkem v dobrém stavu. Některá klavířka mají zlomené násadky. Mechanika je celkově v lepším (zachovalejším) stavu než zbytek nástroje. Kovové součásti jsou silně zkorodované. Strunný potah je z části neoriginální a popraskaný, silně zkorodovaný a celkově znehodnocený. Největší poškození dřevokazným hmyzem je pod stávající povrchovou úpravou a na venkovních spojích, víku a nohou. Toto byl také zřejmě důvod, proč v roce 1912 byl na klavíru udělán fládr. Výletové otvory byly vytmeleny (povrch se prostorově sjednotil) a bylo třeba barevné úpravy povrchu. Z pohledu tehdejší doby byla nevhodnější varianta jednoduchého fládrování

III. Restaurátorský záměr

Konzervování a čištění za účelem vystavení v expozici

1. základní čištění
2. demontáž kování, čištění a konzervace
3. demontáž klaviatury a mechaniky
4. sejmutí strunného potahu, čištění a konzervace
5. vyjmutí ladicích kolíků, čištění a konzervace (spolupráce s konzervátorem kovů)
6. prolepení uvolněných částí
7. petrifikace korpusu - injektáží - dle zjištěného stavu
8. následné sklížení spojů
9. impregnace korpusu konzervační insekticidní a fungicidní látkou
10. citlivé čištění rezonanční desky (konzultace s chemikem)
11. citlivé čištění povrchové úpravy
12. montáž kování a ladicích kolíků
13. čištění klaviatury a mechaniky
14. čištění a konzervace kovových součástí mechaniky
15. konzervace poškozených plstí, kůží a pergamenu (spolupráce s konzervátory textilu a kůže)
16. sesazení klaviatury, mechaniky
17. průběžná fotodokumentace, videodokumentace a restaurátorská zpráva

Předpokládaný postup a rozsah prací se může v průběhu prací měnit v závislosti na zjištěných nových okolnostech.

Veškeré zásadní změny postupu budou konzultovány s investorem.

Veškeré zásahy budou provedeny dle zásad restaurátorské etiky za použití reverzibilních materiálů.

Během restaurátorských prací bude prováděna průběžná video a fotodokumentace všech kroků.

IV. Předpokládané užití materiály

impregnace: Lignofix

kližení: glutinový klič, modifikovaný glutinový klič (Titebond liquid hide glue)

čištění: marseillské mýdlo

petrifikace: solakryl

V. Koncepce restaurátorského zásahu

Restaurovat kladívkový klavír anonym připisovaný Emanuelu Faulhaberovi, inv.č. H 1038 je nutné z důvodu zachování hmotné podstaty a výpovědní hodnoty památky tak, aby bylo zamezeno další destrukci a degradaci.

Předpokládaný stav památky po restaurování je - vystavitelný stav - nehratelný v expozici.

Na základě výše uvedených skutečností jsem se rozhodl restaurovat klavír do nehratelného stavu jen pro účely prezentace (vizuální vystavení) v expozici. Korpus nerovnat, mechaniku a vnitřek nástroje včetně strun vyčistit a zakonzervovat, poškozené části nástroje nenahrazovat. Hmyzem poškozené části nástroje lokálně zpevnit petrifikací, uvolněné části zaklížit a vyčistit povrchovou úpravu.

Tento stav poškození nástroje jsem konzultoval s řadou odborníků z oboru restaurování.

VI. Cena

Celková nabídková cena bez DPH činí [REDACTED].

Celková nabídková cena včetně DPH činí [REDACTED] (při momentální sazbě DPH 21%).

Termín plnění: dle domluvy se zadavatelem v průběhu roku 2020.

Doba provedení restaurování nejméně 6 měsíců.

Platební podmínky - platba bankovním převodem po předání dokončeného díla zadavateli.

VII. Další možnosti restaurování

Kompletní restaurování a rekonstrukce do hratelného stavu.

Tento stav poškození nástroje jsem konzultoval s řadou odborníků z oboru restaurování. I přes míru poškození by bylo pravděpodobně možné nástroj restaurovat do hratelného stavu při dodržení zásad restaurátorské etiky.

Rozebrání celého nástroje na jednotlivé konstrukční prvky je sice většinou možné i při dodržení zásady zachování maximální možné hmoty a zpracování částí nástroje (rozebrání nástroje nedestruktivními metodami), ale v případě součástí silně poškozených dřevokazným hmyzem by mohlo dojít k poškození těchto částí.

Na základě průzkumu nástroje a po rozhovoru s pracovníkem muzea v Lounech toto restaurování zatím nedoporučuji.

Toto restaurování je časově a finančně velmi náročné, trvá z technologických důvodů nejméně 3 roky a stálo by přes [REDACTED]

Zhotovení kopie.

Kopie by byla zhotovena pro koncertní využití.

Cena za zhotovení kopie je cca [REDACTED]

VIII. Závěr

Přestože je restaurování takto poškozeného nástroje velmi náročné, máme s podobně poškozenými nástroji zkušenosti a nabízíme proto jeho zrestaurování.

Snažíme se o poctivou práci a záchranu hodnot českého národního kulturního dědictví. Nástroje restaurujeme v prostorách s řízeným klimatickým režimem, k prováděným pracím přistupujeme dle zásad konzervátorské a restaurátorské etiky. Na restaurování používáme reverzibilní materiály. Veškeré zásahy dokumentujeme.

Věříme, že moji nabídku neponecháte bez povšimnutí a těšíme se na naši spolupráci přispívající k záchraně historických klávesových nástrojů.

Restaurátor: [REDACTED]
Právní forma: fyzická osoba / OSVČ
Bydliště: Bystřec 72, CZ – 56154
Místo podnikání: Bystřec 72, CZ – 56154
IČ: 674 65 412
DIČ: CZ7412203381
Bankovní spojení: [REDACTED]
tel: [REDACTED]
email: [REDACTED]
www: harpsichord.cz

Bystřec 20. 9. 2019

[REDACTED]